

Kryteria oceniania. Zakres rozszerzony. I klasa liceum ogólnokształcącego i technikum

Poniższy zestaw wymagań edukacyjnych na poszczególne oceny uwzględnia planowane osiągnięcia ucznia w zakresie wiedzy i umiejętności zawarte w rozkładzie materiału i planie wynikowym zintegrowanym z serią *Ślady czasu*. Zestaw ten to jedynie propozycja. Nauczyciel może wykorzystać przedstawiony podział wymagań w swojej pracy dydaktycznej lub zmodyfikować go tak, by w pełni odpowiadał on specyfice klasy i indywidualnym możliwościom uczniów, z którymi pracuje.

Wymagania edukacyjne uwzględnione w poniższych kryteriach oceniania są zgodne z podstawą programową kształcenia ogólnego dla czteroletniego liceum ogólnokształcącego i pięcioletniego technikum, przygotowaną przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i zawartą w rozporządzeniu z dnia 8 marca 2022 r.

Temat lekcji	Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny				
	Poziom konieczny ocena dopuszczająca	Poziom podstawowy ocena dostateczna	Poziom rozszerzający ocena dobra	Poziom dopełniający ocena bardzo dobra	Poziom wykraczający ocena celująca
	Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę celującą, oraz:
1. Historia – od opowieści do nauki	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nazwy głównych epok historycznych <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: historia, historiografia, źródło historyczne <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wydarzenia przełomowe stanowiące cezury epok historycznych • klasyfikację źródeł historycznych <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: epoka, era, mit, legenda 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • różne metody rachuby czasu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: hagiografia, archiwistyka • różnice w podziale historii powszechnej i historii Polski na epoki 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nauki pomocnicze historii • nauki pokrewne historii <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: chronologia, dendrochronologia, dyplomatyka, genealogia, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Herodota z Halikarnasu, Dionizjusza Małego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • różnicę między naukami pokrewnymi i pomocniczymi historii <p>Uczeń potrafi:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady źródeł historycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • znaczenie słów Cyncerona <i>Historia magistra vitae est</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie źródeł historycznych dla poznania przeszłości 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić klasyfikację źródeł historycznych • przedstawić periodyzację dziejów Polski i dziejów powszechnych 	<p>numizmatyka, sfragistyka, heraldyka, paleografia, neografia</p> <ul style="list-style-type: none"> • na czym polega krytyka zewnętrzna i wewnętrzna źródeł historycznych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać rolę nauk pomocniczych historii • podać przykłady placówek zajmujących się inicjowaniem i prowadzeniem badań historycznych oraz upowszechnieniem wiedzy o przeszłości 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, z czego wynikają różnice w interpretacji historycznej • dokonać krytyki źródeł historycznych • wyjaśnić znaczenie archiwistyki dla badań historycznych
Pradzieje i historia starożytnego Wschodu					
2. Pradzieje ludzkości	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Żyzny Półksiężyc, rewolucja neolityczna • różnicę między historią i prehistorią • znaczenie wynaleźenia pisma dla rozwoju cywilizacji 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teorię Karola Darwina dotyczącą ewolucji organizmów ludzkich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: cywilizacja, antropogeneza, prehistoria 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nazwy najstarszych osiedli miejskich (Çatalhöyük, Jerycho) • nazwy epok prehistorycznych: epoka kamienna (paleolit, mezolit, neolit), epoka brązu, epoka żelaza 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: australopitek, <i>homo habilis</i>, <i>homo erectus</i>, <i>homo sapiens neanderthalensis</i>, <i>homo sapiens</i>, <i>homo sapiens sapiens</i> <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać charakterystyczne cechy sztuki prehistorycznej • opisać tryb życia społeczeństw w paleolicie

	<ul style="list-style-type: none"> • znaczenie wynalezienia ognia dla rozwoju człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> • znaczenie rewolucji neolitycznej dla dziejów człowieka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny i skutki rewolucji neolitycznej 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kreacjonizm, darwinizm • różnice między dwoma teoriami dotyczącymi pojawienia się życia na Ziemi – kreacjonizmem i darwinizmem • przyczynę, dla której za kolebkę ludzkości uznaje się Afrykę <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie tereny początkowe objęte rewolucją neolityczną • omówić periodyzację pradziejów 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić proces ewolucji człowieka • wskazać na mapie najstarsze miasta oraz Żyzny Półksiężyc • scharakteryzować epoki prehistoryczne 	
3. W dorzeczu Tygrysu i Eufratu	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • okres, w którym powstał Kodeks Hammurabiego (XVIII w. p.n.e.) • postać: Hammurabiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Międzyrzecze, miasto-państwo, system irygacyjny, Sumerowie, kodeks, Kodeks Hammurabiego, Persja 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • okres rozwoju cywilizacji Sumerów (IV–III tys. p.n.e.) • osiągnięcia cywilizacji ludów Mezopotamii <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: pismo klinowe, władza despotyczna • uwarunkowania geograficzne, które wpłynęły na rozwój 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Sargona I Wielkiego, Cyrusa II Wielkiego, Dariusza Wielkiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: ziggurat, sztandar z Ur, <i>Epos o Gilgameszu</i>, Akad, Babilon, Assyria • wpływ struktury społecznej na surowość 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: politeizm, satrapie, szachinszach • znaczenie systemu prawnego dla funkcjonowania państwa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować system organizacji państw i społeczeństw 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić największe osiągnięcia cywilizacji Mezopotamii w dziedzinie kultury, sztuki, techniki i nauki • omówić wkład Persji w kulturowe dziedzictwo ludzkości

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie Międzyrzecze 	<p>cywilizacji w dorzeczu Tygrysu i Eufratu</p> <ul style="list-style-type: none"> zasady wprowadzone w Kodeksie Hammurabiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie najważniejsze miasta-państwa Sumeru 	<p>kar przewidzianych w Kodeksie Hammurabiego</p> <ul style="list-style-type: none"> znaczenie polityki tolerancji, stosowanej wobec podbitych ludów przez Cyrusa II Wielkiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie zasięg terytorialny Imperium Akadyjskiego, Babilonu, Asyrii, Persji 	<p>na terenie Mezopotamii</p> <ul style="list-style-type: none"> porównać politykę wobec podbitej ludności stosowaną przez Babilończyków i Persów za panowania Cyrusa II Wielkiego 	
4. Egipt faraonów	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> czas powstania państwa egipskiego (ok. 3100 p.n.e.) postać: Cheopsa surowce naturalne starożytnego Egiptu zabytki kultury egipskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: faraon, piramida, sfinks, mumifikacja, pismo hieroglificzne, delta Nilu, papirus wpływ wylewów Nilu na powstanie cywilizacji egipskiej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Amenhotepa IV, Ramzesa II, Echnatona, Dżesera, Kleopatry zabytki kultury egipskiej: maskę Tutanchamona, popiersie Nefretete, paletę Nermiera ośrodki kultury i administracji egipskiej (Memfis, Teby) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: mastaba, Dolny i Górny Egipt, katarakta, księga umarłych 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Chefrena, Totmesa III, dokonania Jeana-François Champolliona periodyzację dziejów starożytnego Egiptu – podział na okres Starego, Średniego i Nowego Państwa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: wezyr, nomarchowie, nom, kamień z Rosetty, kanon w sztuce egipskiej 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wpływ warunków naturalnych na religię starożytnego Egiptu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić dzieje państwa egipskiego wyjaśnić znaczenie reform wprowadzonych przez Amenhotepa IV wskazać na mapie Luksor, Gizę 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> dłaczego starożytny Egipt jest nazywany cywilizacją kamienia, a państwo egipskie „darem Nilu” znaczenie odczytania hieroglifów egipskich dla rozwoju egiptologii <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównać system prawny i etyczny starożytnego Egiptu i Mezopotamii

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego w starożytnym Egipcie rozwinęła się sztuka mumifikacji ciał wskazać na mapie Egipt 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić cechy kultury egipskiej wymienić osiągnięcia naukowe starożytnych Egipcjan wskazać na mapie Górny i Dolny Egipt, Memfis, Teby 	<ul style="list-style-type: none"> znaczenie warunków naturalnych dla organizacji i rozwoju państwa egipskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować strukturę społeczną i organizację państwa egipskiego opisać wpływ wiary w życie pozagrobowe na sztukę starożytnych Egipcjan 		
5. Starożytny Izrael	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie biblijne: Abrahama, Dawida, Salomona <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Hebrajczycy, Izraelici, Żydzi, niewola egipska, Dekalog, Królestwo Izraela, Królestwo Judy, Judea, judaizm, Ściana Płaczu, menora uwarunkowania geograficzne Izraela <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać najważniejsze etapy w starożytnych 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> okres niewoli egipskiej (XVII–XIII w. p.n.e.) czas zjednoczenie plemion żydowskich (XI w. p.n.e.) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: niewola babilońska, pierwsza świątynia jerozolimska, druga świątynia jerozolimska, powstanie antyrzymskie, Arka Przymierza, Tora, synagoga, Filistyni znaczenie Biblii (Starego Testamentu) dla poznania dziejów starożytnego Izraela 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> czas wyprowadzenia Hebrajczyków z Mezopotamii (XIX w. p.n.e.) okres niewoli babilońskiej (587–538 p.n.e.) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Kanaan, Talmud, prorocy, diaspora czym różniły się pierwsza i druga świątynia jerozolimska przyczyny powstania diaspor żydowskiej <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Omriego czas powstania żydowskiego pod przywództwem Machabeuszy (167–160 p.n.e.) czas powstania antyrzymskiego (66–73 n.e.) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> znaczenie religii żydowskiej dla rozwoju wierzeń monoteistycznych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować system prawny 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego Żydzi pomimo funkcjonowania w diasporze zachowali tożsamość narodową

	<p>dziejach narodu żydowskiego</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie terytorium starożytnego Izraela oraz granice Królestwa Izraela i Królestwa Judy ok. VIII w. p.n.e. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie szlak wędrówki Izraelitów po wyjściu z Egiptu wskazać na mapie tereny podbite przez Królestwo Izraela oraz uznające jego zwierzchnictwo 	<p>i etyczny w kulturze żydowskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie Masadę wyjaśnić wpływ judaizmu na chrześcijaństwo i islam 	
6. Starożytne Chiny i Indie	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> czas powstania cywilizacji chińskiej (ok. 5000 p.n.e.) czas powstania cywilizacji Doliny Indusu (ok. 3000 p.n.e.) postacie: Konfucjusza, Buddy okres działalności Buddy (VI–V w. p.n.e.) i Konfucjusza (VI–V w. p.n.e.) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Państwo Środka, Wielki Mur, Jedwabny Szlak, buddyzm, hinduizm wpływ uwarunkowań geograficznych na powstanie i rozwój cywilizacji starożytnych Chin i Doliny Indusu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> czas przybycia Ariów do Indii (ok. 1500 p.n.e.) czas zjednoczenia ziem cesarstwa chińskiego (III w. p.n.e.) postać: Aśoki bóstwa hinduistyczne: Wisznu, Sziwę <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: braminizm, konfucjanizm, pismo piktograficzne, pismo ideograficzne przyczyny budowy Wielkiego Muru <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze osiągnięcia cywilizacyjne 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> czas panowania dynastii Zhou (XII–III w. p.n.e.) czas powstania Imperium Maurjów (III w. p.n.e.) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: taoizm, okres wedyjski, sanskryt wpływ konfucjanizmu na zachowanie tradycyjnego podziału społecznego w Chinach <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie Harappę i Mohendzo Daro 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Shi Huangdi, Lao-cy <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: mandaryn, radża, warny, kasty, pariasi, dobre prawo <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać organizację państw i społeczeństw starożytnych Chin i Indii wyjaśnić, dlaczego cywilizacja Chin rozwijała się w izolacji od reszty świata 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównać systemy prawne i etyczne cywilizacji Bliskiego i Dalekiego Wschodu

	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie starożytne Chiny i Indie oraz rzeki Indus, Huang-ho, Ganges 	starożytnych Chin i Doliny Indusu			
Starożytna Grecja					
7. Grecja – kolebka cywilizacji europejskiej	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> czas występowania kultury minojskiej (ok. 2000–1450 p.n.e.) i mykeńskiej (ok. 1580–1200 p.n.e.) ramy chronologiczne wieków ciemnych (XII–IX w. p.n.e.) i wielkiej kolonizacji greckiej (VIII–VI w. p.n.e.) Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Hellada, Hellenowie, cywilizacja minojska (kreteńska), cywilizacja mykeńska, wieki ciemne, polis, agora, zgromadzenie ludowe, demokracja, wielka kolonizacja grecka, pismo alfabetyczne 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> postaci legendarnych władców: Minosa, Agamemnona Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: oligarchia, hoplici, metropolia wpływ warunków naturalnych Grecji na kolonizację wybrzeży Morza Śródziemnego i Czarnego Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> porównać warunki, w których powstały cywilizacje starożytnego Wschodu i Grecji opisać przyczyny i skutki wielkiej kolonizacji greckiej 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> zabytki: dysk z Fajstos, maskę Agamemnona, Lwią Bramę Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: dysk z Fajstos, Fenicjanie, basileus wpływ warunków naturalnych na gospodarkę, kulturę i życie polityczne Greków Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować kulturę minojską i mykeńską porównać formy ustrojowe greckich polis 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie obszar zamieszkały przez plemiona greckie, ośrodki i zasięg kultury minojskiej (Knossos) i mykeńskiej, a także zasięg kolonizacji fenickiej i greckiej w okresie VIII–VI w. p.n.e. 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> podać przykłady greckich kolonii (Syrakuzy, Massalia – dzisiejsza Marsylia) porównać kolonizację grecką i fenicką w odniesieniu do zasięgu oraz konsekwencji kulturowych, politycznych i gospodarczych

<p>8. Sparta i Ateny – dwa modele greckich <i>poleis</i></p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 508–507 p.n.e., 444–429 p.n.e. • postacie: Likurga, Peryklesa • ustroje polityczne greckich polis – Sparty i Aten • kompetencje urzędów oraz urzędników w Sparcie i Atenach <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: geruzja, eforowie, spartiacy, periojkowie, heloci, archonci, areopag, rada czterystu, rada pięciuset, ostracyzm, metojkowie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Ateny i Spartę 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 594 p.n.e. • postacie: Drakona, Solona, Klejstenesa • reformy Klejstenesa • reformy Peryklesa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Związek Peloponeski (Symmachia Spartańska), apella, eklezja, demagog, demokracja bezpośrednia, demokracja pośrednia • wpływ struktury społecznej Sparty na system wychowawczy obowiązujący w tej polis <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegała uprzywilejowana pozycja spartiatów • ocenić wpływ prawa i wychowania spartańskiego na funkcjonowanie polis 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 621 p.n.e. • okres tyranii Pizystratydów (561–510 p.n.e.) • reformy Solona <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: strateg, strząśnięcie długów • ewolucję ustroju Aten od monarchii przez oligarchię do demokracji <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić przyczyny i skutki powstania Związku Peloponeskiego • wskazać na mapie zasięgi terytorialne polis spartańskiej i ateńskiej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • czas wydania Wielkiej Rhetry (poł. VII w. p.n.e.) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Wielka Rhetra, agoge, heliaja • okoliczności wprowadzenia reform w Atenach przez Solona, Klejstenesa i Peryklesa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać organizację społeczeństw Sparty i Aten • wyjaśnić, na czym polegała oryginalność rozwiązań ustrojowych w Sparcie 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić rolę kobiet w społeczeństwie spartańskim • ocenić funkcjonowanie demokracji ateńskiej czasów Peryklesa, wskazując jej mocne i słabe strony • ocenić wpływ reform Solona, Klejstenesa i Peryklesa na przemiany ustrojowe i społeczne w Atenach
<p>9. Wojny grecko-perskie i wojna peloponeska</p>	<p>Uczeń zna:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 499 p.n.e., 479 p.n.e. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 449 p.n.e. • postać: Kalliasa 	<p>Uczeń zna:</p>	<p>Uczeń potrafi:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • daty: 490 p.n.e., 480 p.n.e., 431 p.n.e., 404 p.n.e., 421 p.n.e. • postacie: Miltiadesa, Leonidasa, Temistoklesa, Kserksesa • bitwy pod Maratonem, Termopilami, Salaminą • obowiązki państw należących do Związku Morskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: triera, falanga, Związek Morski, wojna peloponeska • na czym polegała walka w szyku zwanym falangą <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać przebieg wojen grecko-perskich • wymienić strony walczące w wojnie peloponeskiej oraz podać jej rezultat • wskazać na mapie Maraton, Termopile, Salaminę 	<ul style="list-style-type: none"> • postacie: Nikiasza, Dariusza I • przyczyny i konsekwencje powstania jońskiego • etapy wojen grecko-perskich • bitwy pod Platejami, Mykale • przebieg wojny peloponeskiej • główne etapy walki o hegemonię w Grecji z udziałem Aten, Sparty i Teb <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: powstanie jońskie, Związek Hellenów • przyczyny powierzenia dowództwa nad Grekami królowi Sparty Leonidasowi <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować sposoby walki starożytnych Greków 	<ul style="list-style-type: none"> • decyzje pokoju Kalliasa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Imperium Achemenidów, II Związek Morski • przyczyny zwycięstwa greckiej floty nad perską w bitwie pod Salaminą <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać uzbrojenie, organizację i taktykę armii greckiej i perskiej • wskazać na mapie siedzibę Związku Morskiego (wyspę Delos) • scharakteryzować kulturowe i polityczne konsekwencje wojen grecko-perskich 	<ul style="list-style-type: none"> • daty: 395–387/386 p.n.e., 377 p.n.e., 371 p.n.e., 362 p.n.e. • bitwy pod Leuktrami i Mantineją • rezultat i konsekwencje bitwy pod Leuktrami <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wojna koryncka, pokój królewski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie terytorium zajmowane przez strony walczące w wojnie peloponeskiej • scharakteryzować przyczyny i konsekwencje wojny peloponeskiej • wskazać na mapie Leuktry, Mantineję • wskazać na mapie tereny objęte powstaniem jońskim, Plateje, Mykale 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić postawę wodzów greckich w wojnie z Persami • omówić skutki wojny peloponeskiej dla świata greckiego
--	---	---	--	--	---

<p>10. Kultura starożytnych Greków</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 776 p.n.e. • postacie: Homera, Sofoklesa, Fidiasza, Sokratesa, Platona, Arystotelesa • trzy porządki architektoniczne w starożytnej Grecji: dorycki, joński i koryncki <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: antropomorfizm, wyrocnie, Dionizje, tragedia, komedia, Akropol, Partenon, gimnazjon, igrzyska panhelleńskie, pokój boży <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić rolę sportu w życiu starożytnych Greków 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 387 p.n.e. • czas wzniesienia Partenonu (druga poł. V w. p.n.e.) • postacie: Ajschylosa, Myrona, Talesa z Miletu, Pitagorasa z Samos • bogów greckich: Herę, Artemidę, Aresa • dyscypliny sportowe rozgrywane na igrzyskach w Olimpii <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: herosi, Panatenaje, misteria, jońska filozofia przyrody, pankration <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać wygląd greckiej świątyni • podać przykłady greckich budowli • wskazać na mapie Olimpię i górę Olimp 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • czas powstania teatru greckiego (VI w. p.n.e.) • postacie: Herodota, Tukidydesa, Eurypidesa, Heraklita z Efezu, Demokryta z Abdery, • cel założenia i sposób nauczania w Akademii Platńskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: koryfeusz, tympanon, kapitel, Akademia Platńska, Likejon, sofiści, kanon, Erechtjon, Propyleje, chryzelefantyna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić genezę teatru greckiego • wskazać na mapie Delfy, Milet • wymienić najważniejsze budowle i rzeźby Akropolu w Atenach • scharakteryzować twórczość Fidiasza 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • okresy w dziejach kultury greckiej: archaiczny (VIII–V w. p.n.e.) i klasyczny (V–IV w. p.n.e.) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny sporu Sokratesa z sofistami <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić elementy architektoniczne teatru antycznego • podać przykłady greckich rzeźb • omówić poglądy wybitnych filozofów greckich • przedstawić najważniejsze osiągnięcia kulturowe starożytnej Grecji 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • koncepcję jaskini platońskiej • na czym polegała jedność i różnorodność świata greckiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić rolę teatru w życiu społecznym i politycznym polis greckich • wyjaśnić, w jaki sposób kultura grecka wywarła wpływ na cywilizację europejską • rozpoznać osiągnięcia kulturowe starożytnych Greków w dziedzinie filozofii, teorii społecznej, literatury i sztuki
--	---	--	---	---	--

<p>11. Imperium Aleksandra Wielkiego</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> okres panowania Aleksandra Wielkiego (336–323 p.n.e.) postacie: Aleksandra III Wielkiego (Macedońskiego), Dariusza III <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: falanga macedońska, węzeł gordyjski przyczyny słabości Aten w obliczu najazdu macedońskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie kierunki ekspansji armii Aleksandra Wielkiego oraz podbite przez nią obszary wyjaśnić przyczyny rozpadu imperium Aleksandra Macedońskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 338 p.n.e., 334 p.n.e., 331 p.n.e. postacie: Filipa II, Demostenesa cechy kultury hellenistycznej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: sarisy, hetajrowie, taktyka połączonych broni, filipiki, Związek Koryncki, satrapie, wojny diadochów, kultura hellenistyczna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać reformy przeprowadzone przez Filipa II porównać falangi grecką i macedońską przedstawić i ocenić postanowienia kongresu w Koryncie wskazać na mapie Cheroneę, Granik, Issos, Gaugamełę, Persepolis, Aleksandrię oraz rzekę Hydaspes 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> główne ośrodki rozwoju kultury hellenistycznej (Aleksandria, Pergamon, Ateny) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: synkretyzm religijny, Biblioteka Aleksandryjska znaczenie rezultatu bitwy pod Cheroneą w dziejach starożytnej Grecji specyfikę kultury hellenistycznej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować organizację państwa Aleksandra Macedońskiego wyjaśnić przyczyny wojen diadochów wymienić charakterystyczne cechy kultury hellenistycznej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Epikura, Zenona z Kition, Euklidesa, Archimedesesa, Eratostenesa z Cyreny, Kallimacha z Cyreny, Teokryta z Syrakuz nurty filozoficzne powstałe w okresie hellenistycznym: stoicyzm, epikureizm, cynizm koncepcję <i>paidei</i> i edukacji klasycznej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> podać przykłady wzajemnego przenikania się wpływów cywilizacyjnych świata greckiego i starożytnego Wschodu w epoce hellenistycznej wyjaśnić koncepcję <i>paidei</i> 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić państwa powstałe w wyniku rozpadu imperium Aleksandra Macedońskiego podać przykłady osiągnięć kultury hellenistycznej scharakteryzować założenia edukacji klasycznej
<p>Starożytny Rzym</p>					

<p>12. Powstanie starożytnego Rzymu i jego podboje</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 753 p.n.e., 264–241 p.n.e., 218–201 p.n.e., 149–146 p.n.e. • postacie: Romulusa, Remusa, Hannibala, Scypiona Afrykańskiego • warunki naturalne Półwyspu Apenińskiego • podboje Rzymu w Italii • przyczyny i konsekwencje trzech wojen punickich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Italia, forum, Kapitol, wojny punickie, triumf, prowincje, namiestnicy, obywatelstwo rzymskie, Imperium Romanum • wagę zagrożenia, jakie stwarzał dla Rzymu Hannibal • przyczynę zburzenia Kartaginy przez Rzymian <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać początki Rzymu • wskazać na mapie Kartaginę oraz trasę, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 216 p.n.e., 202 p.n.e., 168 p.n.e. • postacie: Eneasza, Pyrrusa, Gajusza Mariusza • bitwę pod Mylae, Kannami, Zamą <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: reformy Mariusza, armia zawodowa, legion • przyczyny i znaczenie reform Mariusza • znaczenie powiedzenia pyrrusowe zwycięstwo <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić podboje Rzymu do połowy II w. p.n.e. • wskazać na mapie Epir, Mylae, Kanny, Zamę 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ludy zamieszkujące Półwysep Apeniński <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Etruskowie, Samnici, kohorta, centuria, aquila, taran, rostra • przyczynę głoszenia przez Rzymian hasła wyzwolenia Hellenów spod panowania Macedonii <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie zasięg terytorialny państwa rzymskiego w kolejnych etapach jego rozwoju • scharakteryzować organizację armii rzymskiej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • organizację życia politycznego i osiągnięcia Etrusków <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczynę nadawania przez Rzymian obywatelstwa cudzoziemcom <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie ziemie zajmowane przez Etrusków • wyjaśnić, na czym polegała idea Imperium Romanum • wyjaśnić pojęcia obywatela i obywatelstwa w republikańskim Rzymie 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić wpływy kultury etruskiej na dzieje Rzymu • porównać postawę dwóch wodzów Hannibala i Scypiona Afrykańskiego • porównać znaczenie pojęcia obywatel w polis ateńskiej i republikańskim Rzymie • scharakteryzować recepcję antycznego pojęcia obywatel w późniejszych epokach
--	--	--	--	--	--

	którą Hannibal podążał do Rzymu				
13. Rzym – od republiki do cesarstwa	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 753–509 p.n.e., 509–27 p.n.e., 27 p.n.e., 73–71 p.n.e., 60 p.n.e., 49 p.n.e., 15 marca 44 p.n.e., 31 p.n.e., 27 p.n.e. • postacie: Spartakusa, Juliusza Cezara, Gnejusza Pompejusza, Marka Krassusa, Marka Antoniusza, Oktawiana Augusta • przebieg i rezultat powstania Spartakusa • zasady funkcjonowania pryncypatu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: senat, republika, zgromadzenia ludowe, konsulowie, pretorzy, cenzorzy, kwestorzy, trybuni ludowi, dyktator, niewolnictwo, gladiatorzy, powstanie Spartakusa, triumwirat, imperator, princeps, pryncypat, cesarstwo, dominat 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 52 p.n.e. • postacie: Tarkwiniusza Pysznego, Wercyngetoryksa • przyczyny pozbawienia władzy Tarkwiniusza Pysznego • dokonania Juliusza Cezara <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: plebejusze, patrycjusze, zasada kolegialności, zasada kadencyjności • wpływ podbojów rzymskich na przemiany społeczne, ekonomiczne i polityczne w Rzymie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić kompetencje urzędników republiki rzymskiej • scharakteryzować funkcjonowanie republiki rzymskiej • przedstawić konsekwencje zwycięstwa Oktawiana 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 133–122 • postacie: Tyberiusza i Mariusza Grakchów, Marka Brutusa, Marka Lepidusa • reformy braci Tyberiusza i Mariusza Grakchów <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: nobiles, reformy agrarne, proletariusze, optymaci, popularowie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać oznaki kryzysu republiki rzymskiej • przedstawić grupy społeczne oraz ich sytuację ekonomiczną i prawną w Imperium Rzymskim • wyjaśnić przyczyny walki między optymatami i popularami • scharakteryzować zasady pryncypatu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 449 p.n.e. • postać: Lucjusza Sulli • uczestników oraz cel zawarcia pierwszego i drugiego triumwiratu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: prawo dwunastu tablic, liktorzy, różgi liktorskie, prowincje senackie, prowincje cesarskie • różnicę między prowincjami cesarskimi i senackimi • określenie pryncypatu mianem „komedii republiki” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić okoliczności ogłoszenia prawa dwunastu tablic • scharakteryzować przemiany ustrojowe w państwie rzymskim • omówić drogę Juliusza Cezara do władzy dyktatorskiej 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: S.P.Q.R., ekwici <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić drogę Oktawiana Augusta do władzy • wyjaśnić przyczyny upadku republiki rzymskiej

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny i konsekwencje buntów niewolników w Rzymie 	<p>Augusta w walce o władzę po śmierci Cezara</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić w porządku chronologicznym formy rządów w starożytnym Rzymie • wskazać na mapie Galię, Akcjum, Egipt 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Kapuę, Rubikon 		
14. Rozkwit i upadek Imperium Romanum	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 27 p.n.e., 212 n.e., 395 n.e., 476 n.e. • postacie: Karakalli, Dioklecjana, Konstantyna I Wielkiego, Teodozjusza Wielkiego • przebieg granicy między Cesarstwem Wschodniorzymskim i Zachodniorzymskim <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Pax Romana, plebs, Wał Hadriana, Wał Antonina, romanizacja, dominat, Cesarstwo Zachodniorzymskie, Cesarstwo Wschodniorzymskie, wielka wędrówka ludów, anarchia, detronizacja 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 293 n.e. • postacie: Tyberiusza, Trajana, Hadriana, Odoakra • podział społeczeństwa za czasów cesarstwa w Rzymie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: latyfundium, tetrarchia, rada cesarska, solid, Hunowie • zasady funkcjonowania tetrarchii <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać, w jakich okolicznościach doszło do podziału Cesarstwa Rzymskiego • wskazać wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 9 n.e., 378 n.e. • postacie: Marka Aureliusza, Romulusa Augustulusa, Attyli • decyzje zawarte w edyktie Karakalli • nabytki terytorialne Rzymu w okresie pryncypatu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: limes, aureus, edykt Karakalli, kolonat, prefektura, Ostrogoci, <i>Barbaricum</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie prowincje rzymskie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Antoninusa Piusa, Septymiusza Sewera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: dekurioni <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Las Teutoburski, Adrianopol • omówić przyczyny kryzysu gospodarczego, społecznego i politycznego w cesarstwie i wskazać wzajemne powiązania między nimi • wskazać na mapie kierunki wędrówki plemion barbarzyńskich 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zasięg, przebieg i skutki najazdów plemion barbarzyńskich w okresie wielkiej wędrówki ludów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić próby reform w cesarstwie • ocenić wpływ romanizacji na podbite ludy

	<ul style="list-style-type: none"> • przyczyny kryzysu wewnętrznego cesarstwa • przyczyny podziału cesarstwa na część wschodnią i zachodnią <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać przyczyny kryzysu wewnętrznego Imperium Romanum • wskazać na mapie Cesarstwo Wschodniorzymskie i Zachodniorzymskie 	<p>upadku Cesarstwa Zachodniorzymskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Wał Hadriana, • wymienić przejawy romanizacji na terenach podbitych przez Rzym 	<p>przyłączone w okresie pryncypatu</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegały reformy Dioklecjana • scharakteryzować stosunek Rzymian do podbitej ludności • wyjaśnić znaczenie pojęcia pokoju rzymskiego oraz <i>Barbaricum</i> 		
15. Religia Rzymian. Początki chrześcijaństwa	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 7 p.n.e., 64 n.e., 313 n.e. • postacie: Jezusa, Nerona • sposoby prześladowań chrześcijan w starożytnym Rzymie • postanowienia edyktu mediolańskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: chrześcijaństwo, apostoł, Mesjasz, Nowy Testament, Kościół katolicki, papież, biskup, katakumby, edykt mediolański, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 380 n.e. • postacie: Poncjusza Piłata, Pawła z Tarsu • przyczyny prześladowań chrześcijan w starożytnym Rzymie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: synkretyzm religijny, chrystogram, gminy chrześcijańskie, metropolia • okoliczności sprzyjające rozprzestrzenianiu się nauki Chrystusa w Palestynie, a później 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 325 n.e. • religie, z których wzorce czerpali starożytni Rzymianie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: arianizm <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać związki między religią Żydów i chrześcijaństwem • uzasadnić opinię, że edykt mediolański był przejawem tolerancji religijnej • wyjaśnić, w jakich okolicznościach 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić relacje między Kościołem a władzą cesarską • wskazać na mapie tereny, na których powstały pierwsze gminy chrześcijańskie • wskazać na mapie etapy chrystianizacji starożytnego Rzymu 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić rolę religii chrześcijańskiej w starożytnym świecie • przedstawić pierwsze podziały wśród chrześcijan • scharakteryzować znaczenie chrześcijaństwa dla zmian w kulturze i obyczajowości Rzymian • scharakteryzować kulturotwórczą nowość chrześcijaństwa

	<p>herezja, religia panująca, sobór</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić genezę chrześcijaństwa • opisać sytuację pierwszych chrześcijan w Rzymie 	<p>na innych terytoriach starożytnego Rzymu</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić symbolikę chrystogramu 	<p>chrześcijaństwo stało się religią państwową w Cesarstwie Rzymskim</p>		
<p>16. Kultura i osiągnięcia starożytnych Rzymian</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 449 p.n.e. • postacie: Wergiliusza, Horacego, Gajusza Cilniusza Mecenasa, Tacyta, Polibiusza • najważniejsze dzieła rzymskich twórców • osiągnięcia nauki i techniki rzymskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: mecenat, Forum Romanum, Panteon, bazylika, łuk triumfalny, termy, akwedukty, beton, amfiteatr, cyrk, Circus Maximus, Koloseum, płaskorzeźby, freski, mozaiki <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 312 p.n.e. • postacie: Liwiusza Andronikusa, Owidiusza, Tytusa Liwiusza, Marka Tuliusza Cyncerona <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: portyk, Via Appia, reliefy, <i>trivium</i>, <i>quadrivium</i>, retoryka • znaczenie znajomości retoryki w życiu politycznym starożytnego Rzymu • znaczenie dróg dla utrzymania porządku w Imperium Rzymskim <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać rolę term w życiu starożytnych Rzymian 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 45 p.n.e. • postacie: Seneki, Witruwiusza, Celsusa, Sosigenesa • sentencje prawa rzymskiego, które stały się podstawą współczesnego systemu prawnego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: porządek kompozytowy, insule, kalendarz juliański • znaczenie podstawowych sentencji prawa rzymskiego • zasadę działania akweduktu <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: stoicyzm, epikureizm, hedonizm, cynizm • znaczenie powiedzenia <i>wszystkie drogi prowadzą do Rzymu</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać budowle rzymskie istniejące do dziś w dawnych prowincjach rzymskich • scharakteryzować kierunki filozofii rzymskiej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać wkład Rzymu w dorobek cywilizacyjny współczesnej Europy • porównać i ocenić dorobek starożytnych Greków i Rzymian • wskazać różnicę między architekturą rzymską i grecką • rozpoznać dziedzictwo antyku grecko-rzymskiego we współczesnym świecie

	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić najważniejsze osiągnięcia cywilizacji rzymskiej 		<ul style="list-style-type: none"> • ocenić rozwój sieci dróg w starożytnym Rzymie 		
Bizancjum i świat islamu					
17. Cesarstwo Bizantyńskie – „nowy Rzym”	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 395, 476, 527 • postać: Justyniana I Wielkiego • cele polityki Justyniana I Wielkiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Kodeks Justyniana, ceremoniał dworski, Hagia Sophia <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie reform Justyniana I Wielkiego • wskazać na mapie Konstantynopol 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Belizariusza <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: patriarcha Konstantynopola • cel wydania Kodeksu Justyniana <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie ziemie przyłączone przez Justyniana I Wielkiego do Cesarstwa Bizantyńskiego • opisać rolę, jaką odegrał cesarz w procesie tworzenia Kodeksu Justyniana • przedstawić zasięg terytorialny Cesarstwa Bizantyńskiego w VI–VIII w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 532, 726 • postacie: Prokopiusza z Cezarei, Leona III <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: filar, galeria, baptysterium, atrium, przypora <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować osiągnięcia Bizancjum w dziedzinie kultury i sztuki • wskazać na mapie Rawennę 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: powstanie Nika, ikonoklaści, ikonodułowie • przyczyny nietrwałości nabytków terytorialnych Justyniana I Wielkiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady zabytków sztuki bizantyńskiej 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: logoteci, wielki logoteta, strateg • istotę sporu ikonoklastycznego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać specyfikę bizantyńskiego systemu politycznego • wyjaśnić, na czym polegał spór ikonoklastyczny • wyjaśnić, dlaczego Cesarstwo Bizantyńskie nazwano „nowym Rzymem”
18. Świat islamu. Ekspansja Arabów	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 622 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 632, 732 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 711 	<p>Uczeń zna:</p>	<p>Uczeń rozumie:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> wiek, w którym spisano Koran postać: Mahometa kierunki ekspansji arabskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: islam, muzułmanie, hidżra, meczet, kalif, Koran, szariat, dżihad główne założenia islamu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny i konsekwencje podbojów Arabów wskazać na mapie Półwysep Arabski, Mekkę, Medynę 	<ul style="list-style-type: none"> pięć filarów islamu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: dżahilijja, ramadan, imam, muezzin, mufti, emir, arabeski, cyfry arabskie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić nauki głoszone przez Mahometa i przyczyny jego ucieczki do Medyny wskazać na mapie Poitiers, Kordobę wskazać kierunki i etapy ekspansji arabskiej w VII–VIII w. 	<ul style="list-style-type: none"> postacie: Awicenny, Muhammada Ibn Musy al-Chuwarizmiego cechy kultury arabskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: umma, islamizacja, arabizacja, astrolabium, kultura orientalna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić dziedziny, w których Europejczycy czerpali wzorce i wiedzę od Arabów 	<ul style="list-style-type: none"> osiągnięcia kultury i nauki świata islamu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Umajjadowie, sunnici, szyici, wezyr, charadż, astrolabium <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić organizację państwa arabskiego przedstawić stosunek Arabów do podbitej ludności 	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Sunna, Abbasydowie, dżizja znaczenie bitwy pod Poitiers dla dziejów Europy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić, jak doszło do rozłamu wyznawców islamu na szyitów i sunnitów uzasadnić opinię, że kultura arabska stała się pomostem między kulturą hellenistyczną a kulturą średniowiecza wyjaśnić wpływ cywilizacji islamskiej na cywilizację łacińską i bizantyjską wyjaśnić wpływ podboju ziem chrześcijańskich na rozwój cywilizacji islamu
Europa średniowieczna					
19. Państwa barbarzyńskie i monarchia Karola Wielkiego	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 496, 800 postacie: Chlodwiga, Karola Wielkiego terytoria przyłączone przez Karola Wielkiego do państwa Franków <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 732, 751, 814 postacie: Karola Młota, Pepina Krótkiego okoliczności przyjęcia chrztu przez Chlodwiga <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: majordom, sakra królewska, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 756, 771 postacie: Alkuina, Einharda kompetencje majordoma <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: prawo salickie, Państwo Kościelne, 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: denar, mnisi iroszkoccy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić osiągnięcia kulturowe państwa Karola Wielkiego wyjaśnić znaczenie renesansu 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównać ustroje monarchii patrymonialnej i Cesarstwa Rzymskiego wyjaśnić, na czym polegał sakralny charakter wczesnośredniowiecznych monarchii

	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Frankowie, Merowingowie, Karolingowie, uniwersalizm karoliński, monarchia patrymonialna, beneficja, renesans karoliński • znaczenie przyjęcia chrztu przez Chlodwiga <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny koronacji Karola Wielkiego na cesarza 	<p>odnowienie Cesarstwa Rzymskiego, hrabstwa, marchie</p> <ul style="list-style-type: none"> • konsekwencje pokonania Longobardów przez Pepina Krótkiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie dla Europy koronacji Karola Wielkiego na cesarza • wskazać na mapie zasięg terytorialny państwa Karola Wielkiego • wskazać na mapie Akwizgran 	<p>missi dominici, kapitularze, siedem sztuk wyzwolonych, kopiści, minuskuła karolińska</p> <ul style="list-style-type: none"> • sposób funkcjonowania państwa Karola Wielkiego • znaczenie sakry królewskiej • przyczynę różnicy w kompetencjach hrabiów i margrabiów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić okoliczności i znaczenie powstania Państwa Kościelnego • przedstawić organizację władzy w państwie Franków za panowania Karola Wielkiego • wskazać na mapie Saksonię, Marchię Hiszpańską 	<p>karolińskiego dla kultury europejskiej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować duchową i cywilizacyjną rolę mnichów iroszkockich
20. Państwo Ottonów	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 843, 962 • postacie: Ludwika Pobożnego, Karola Łysego, Ludwika Niemieckiego, Lotara, Ottona I Wielkiego, Ottona III 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 814, 911, 996, 1002 • postacie: Henryka II, Konrada I • okoliczności drugiego odnowienia Cesarstwa Rzymskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 955 • postacie: Ottona II, Teofano <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: dynastia Ludolfingów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 919 • postacie: Ludwika Dziecięcia, Henryka Ptasznika <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać podobieństwa i różnice między uniwersalizmem Karolingów i Ottonów • wymienić współczesne inicjatywy, które odwołują się do idei Ottona III

	<ul style="list-style-type: none"> • postanowienia traktatu w Verdun <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: traktat w Verdun, Święte Cesarstwo Rzymskie, diadem, imperium chrześcijańskie, zjazd gnieźnieński • przyczyny podziału państwa Karola Wielkiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić wpływ traktatu w Verdun na upadek imperium karolińskiego • wskazać na mapie państwo Karola Łysego, Lotara i Ludwika Niemieckiego 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: idea uniwersalizmu chrześcijańskiego • ideę cesarstwa uniwersalistycznego Ottona III <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić koncepcję uniwersalistyczną Ottonów 	<ul style="list-style-type: none"> • cel polityczny małżeństwa Ottona II z bizantyńską księżniczką Teofano <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jakich okolicznościach doszło do odnowienia cesarstwa 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Słowianie połabscy, pierwsze i drugie odnowienie Cesarstwa Rzymskiego, <i>christianitas</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać początki kształtowania się państwowości niemieckiej • wyjaśnić pojęcie <i>christianitas</i> (ze szczególnym uwzględnieniem duchowej i kulturowej roli benedyktynów) 	
21. Powstanie nowych państw w Europie	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1066 • postać: Wilhelma Zdobywcy • kierunki ekspansji Normanów <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Normanowie (wikingowie), Słowianie, chrystianizacja 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 862–863, 911 • postacie: Rościława, Cyryla, Metodego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Waregowie, wojowie, Państwo Wielkomorawskie, cyrylica, głogolica • znaczenie misji Cyryla i Metodego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 625, 988, 1001 • postacie: Karola III Prostegego, Haralda I Pięknowiąsego, Kanuta Wielkiego, Eryka Zwycięskiego, Samona, Włodzimierza I Wielkiego, Stefana I Wielkiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 955 • postacie: Mojmira, Świętopełka, Wacława, Asparucha, Ruryka <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: tkanina z Bayeux, Awarowie • znaczenie bitwy na Lechowym Polu 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić skutki ekspansji Normanów • wyjaśnić, dlaczego Europę Środkowo-Wschodnią określa się mianem „młodszej Europy” • ocenić znaczenie misji Cyryla i Metodego dla średniowiecznej Europy

	<ul style="list-style-type: none"> rolę chrystianizacji w procesie tworzenia się państw <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować kierunki ekspansji Normanów przedstawić skutki bitwy pod Hastings 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić Słowian wschodnich, zachodnich i południowych przedstawić proces tworzenia się Państwa Wielkomorawskiego wskazać na mapie Państwo Wielkomorawskie 	<ul style="list-style-type: none"> okoliczności powstania państw skandynawskich okoliczności powstania państw słowiańskich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: rolnictwo żarowe, państwo Samona, sławizacja, Ruś Kijowska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić rolę wikingów w procesie powstawania nowych państw w Europie wskazać na mapie nowe państwa powstałe w Europie Północnej w X–XI w. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić treść tkaniny z Bayeux przedstawić proces tworzenia się państw w Europie Środkowo-Wschodniej wskazać na mapie nowe państwa powstałe w Europie Środkowo-Wschodniej w VII–XI w. przedstawić proces chrystianizacji państw Europy Środkowo-Wschodniej 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować pojęcie Słowiańszczyzny we wczesnym średniowieczu
22. Feudalizm w Europie	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 476 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: gospodarka towarowo-pieniężna, senior, wasal, renta feudalna, lenno, hołd lenny, drabina feudalna, feudalizm, pańszczyzna <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> ustrój społeczno-gospodarczo-polityczny (feudalizm) oparty na własności ziemi przyczyny i skutki upadku Cesarstwa Zachodniorzymskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: gospodarka naturalna, pan feudalny 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> hierarchię zależności pomiędzy grupami lennymi <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: inwestytura, suzeren, anarchia feudalna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> określić stosunki panujące między 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> znaczenie systemu feudalnego zasadę „wasal mojego wasala nie jest moim wasalem” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić wpływ przemian społeczno-gospodarczych na strukturę 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić społeczne, gospodarcze i polityczne skutki feudalizmu wyjaśnić proces osłabienia i rozbitcia władzy królewskiej oraz tworzenia się niezależnych księstw

	<ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze cechy społeczeństwa feudalnego 	<p>(feudał), włości feudalne, danina, czynsz, dziesięcina, akt komendacji, immunitet, beneficjum</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić genezę feudalizmu wyjaśnić miejsce i rolę rycerstwa w społeczeństwie średniowiecznym 	<p>poddanyymi a rządzącymi</p> <ul style="list-style-type: none"> dostrzec wpływ feudalizmu na rozwój kultury dworskiej omówić zależności wynikające z pozycji w drabinie feudalnej 	<p>społeczeństwa średniowiecznego</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić znaczenie systemu feudalnego dla więzi społecznych średniowiecznej Europy 	
23. Rywalizacja cesarstwa z papieżem	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 395, 1054, 1075 postacie: Grzegorza VII, Henryka IV, Benedykta z Nursji, św. Franciszka z Asyżu, św. Dominika Guzmána zakony średniowieczne: benedyktynów, cystersów, franciszkanów, dominikanów spór między Grzegorzem VII a Henrykiem IV <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: <i>Dictatus papae</i>, wielka schizma wschodnia, inwestytura, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1098, 1122 postacie: Kaliksta II, Henryka V postanowienia konkordatu z Wormacji <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: symonia, nepotyzm, nikolaizm, konklawe, ekskomunika, bulla przyczyny sporu pomiędzy cesarstwem a papieżem <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić przebieg sporu o inwestyturę pomiędzy Grzegorzem VII a Henrykiem IV 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Leona IX, patriarchy Michała, św. Roberta z Molesme <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: uniwersalizm papieski, antypapież motywy działania papieża podczas sporu o inwestyturę motywy działania cesarza podczas sporu o inwestyturę okoliczności podziału w Kościele w XI w. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić sytuację papieża po upadku Cesarstwa Rzymskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1059, 1123 postanowienia I soboru laterańskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: <i>christianitas</i>, mnisi iroszkoccy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać założenia reformy kluniackiej scharakteryzować istotę i przebieg reformy Kościoła w X i XI w. (reformy gregoriańskiej) wyjaśnić znaczenie pojęcia <i>christianitas</i> (ze szczególnym uwzględnieniem 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić wpływ rywalizacji między cesarstwem a papieżem na sytuację polityczną w średniowiecznej Europie ocenić wpływ zakonów na rozwój gospodarczy i kulturalny średniowiecznej Europy scharakteryzować duchową i cywilizacyjną rolę mnichów iroszkockich

	<p>papocezaryzm, cezaropapizm</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić istotę sporu o inwestyturę między cesarstwem a papieżem 		<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie granice podziału chrześcijaństwa w XI w. • wyjaśnić, jakie były następstwa sporu o inwestyturę 	<p>duchowej i kulturowej roli benedyktynów)</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić duchowe i polityczne przyczyny, a także charakter rywalizacji papieża z cesarstwem o przewodnictwo w <i>christianitas</i> 	
24. Wyprawy krzyżowe	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1095, 1096 • postacie: Urbana II, Gotfryda z Bouillon • apel papieża Urbana II na synodzie w Clermont • przyczyny i skutki wypraw krzyżowych <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: krzyżowcy, krucjata ludowa, krucjata rycerska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Ziemię Świętą • wskazać na mapie Jerozolimę 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1099, 1113, 1118, 1144, 1191 • postacie: Ryszarda Lwie Serce, Fryderyka I Barbarossa, Saladyna <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Turcy seldżuczcy • motywy wezwania papieża Urbana II na synodzie w Clermont <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Królestwo Jerozolimskie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1147–1149, 1187, 1189–1192, 1202–1204, 1204, 1291, 1311 • postacie: Filipa II Augusta, Ludwika IX Pobożnego, Jakuba de Molay, Filipa IV Pięknego, Hermana von Salzy • cele i przebieg wybranych krucjat • organizację zakonów rycerskich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: rekonkwista, templariusze, joannicy, Krzyżacy, kraje Lewantu • cel powoływania zakonów rycerskich <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1212 • losy zakonów rycerskich po okresie krucjat <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: krucjata dziecięca • znaczenie wypraw krzyżowych w dziejach średniowiecznej Europy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie trasy wypraw krzyżowych • wymienić zakony rycerskie powstałe w Ziemi Świętej i wyjaśnić przyczyny ich utworzenia 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić rolę zakonów rycerskich w średniowiecznej Europie • omówić religijne, polityczne i społeczne skutki wypraw krzyżowych • wskazać bezpośrednie korzyści, jakie papieżstwo i miasta włoskie odniosły z krucjat • omówić wpływ krucjat na relacje chrześcijańsko-muzułmańskie • ocenić postawy uczestników krucjat • wyjaśnić związek między reformami gregoriańskimi a ruchem krucjatowym

			<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie Cesarstwo Łacińskie, Księstwo Antiochii, Hrabstwo Edessy, Akkę 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić cel zorganizowania krucjaty dziecięcej wyjaśnić, dlaczego upadła idea ruchu krucjatowego wskazać skutki wypraw krzyżowych 	
25. Przemiany społeczno-gospodarcze w Europie w XI–XIII w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> przyczyny ożywienia społeczno-gospodarczego w Europie XI–XIII w. elementy urbanistyczne średniowiecznego miasta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: bank, weksel <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać wygląd średniowiecznego miasta 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> podział mieszczaństwa na patrycjat, pospólstwo i plebs strukturę społeczną średniowiecznej wsi różne formy produkcji i handlu w epoce średniowiecza <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: dwupółowka, trójpółowka, cech, akt lokacyjny, wolnizna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, na czym polegała gospodarka towarowo-pieniężna wskazać korzyści wynikające ze stosowania trójpółowki 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> organizację władzy w Republice Weneckiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: ruch kolonizacyjny, gildia, Hanza, komuna miejska (republika miejska), republika kupiecka, doża, burmistrz, rajca, Wielka Rada, Mała Rada (Signoria) wpływ przemian społeczno-gospodarczych w Europie XI–XIII w. na rozwój średniowiecznych miast <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jakie przemiany społeczno-gospodarcze zaszły w Europie w XI–XIII w. opisać przejawy ożywienia społeczno-gospodarczego w Europie w XI–XIII w. wyjaśnić, w jaki sposób miasta przyczyniły się do rozwoju handlu omówić rolę Hanzy 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować genezę, rozwój i rolę średniowiecznych miast (w tym republik kupieckich) ocenić społeczne i gospodarcze skutki ożywienia gospodarczego w Europie w XI–XIII w. wyjaśnić rolę zmian klimatycznych dla przemian gospodarczych w średniowiecznej Europie

			<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić różnicę pomiędzy dwupółówką i trójpolówką • omówić zmiany, jakie zaszły w rolnictwie w XI–XIII w. • opisać rolę cechów w życiu gospodarczym średniowiecznych miast 		
26. Kryzys idei uniwersalistycznej. Powstanie monarchii stanowych	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1164, 1214, 1215 • postać: Jana bez Ziemi <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Wielka Karta Swobód, stan, monarchia stanowa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić postanowienia Wielkiej Karty Swobód 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1250–1273, 1152, 1265, 1302 • postaci: Innocentego III, Henryka II, Henryka VI • monarchię stanową w Anglii • monarchię stanową we Francji • monarchię stanową w Niemczech <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Izba Gmin, Izba Lordów, Stany Generalne, wielkie bezkrólewie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1346, 1356 • postaci: Tomasza Becketa, Ludwika IX Świętego, Karola IV Luksemburskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Złota bulla, suwerenność państwa, Reichstag • przyczyny kryzysu i upadku idei uniwersalistycznej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać powstanie parlamentu w Anglii i we Francji 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Hoftag, konstytucje clarendońskie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać powstanie parlamentu w Niemczech • wymienić postanowienia Złotej bulli • opisać proces powstawania monarchii stanowych 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić społeczne i polityczne skutki powstania społeczeństwa stanowego w Europie • opisać proces narodzin parlamentaryzmu w Europie
Polska Piastów					

<p>27. Narodziny państwa polskiego. Mieszko I</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 966 • postaci: Mieszka I, Dobrawy • osadę w Biskupinie z ok. VIII w. p.n.e. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: plemię <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności przyjęcia chrztu przez Mieszka I 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 972, 990 • postaci: Galla Anonima, Hodona • okoliczności powstania państwa polskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: gród, drużyna • przyczyny przyjęcia chrześcijaństwa przez Mieszka I <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić skutki przyjęcia chrześcijaństwa przez Mieszka I • opisać geografię plemienną Polski przedpiastowskiej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 968, 992 • postaci: Jordana, Świętosławy, Czcibora • najważniejsze plemiona żyjące na ziemiach polskich • podboje Mieszka I <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: opole, ród, biskupstwo misyjne, <i>Dagome iudex</i> • polityczne i kulturowe aspekty chrztu Polski • konsekwencje przyjęcia chrztu dla Polski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak doszło do bitwy pod Cedynią 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zapisy <i>Dagome iudex</i> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Związek Wielecki, sąd w Kwedlinburgu, Marchia Wschodnia <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić stosunki polsko-czeskie za panowania Mieszka I • opisać zmiany terytorialne państwa polskiego za panowania Mieszka I • wskazać na mapie zmiany terytorialne państwa polskiego za panowania Mieszka I 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić rolę Mieszka I w procesie budowy państwa polskiego • ocenić skutki przyjęcia chrześcijaństwa przez Mieszka I • wyjaśnić uwarunkowania narodzin państwa polskiego i jego chrystianizacji
<p>28. Bolesław Chrobry i jego państwo</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 992, 1000, 1025 • postać: Bolesława Chrobrego • organizację państwa pierwszych Piastów <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: zjazd gnieźnieński, Szczerbiec, kasztelan 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 990, 997, 999, 1018 • postaci: św. Wojciecha, Radzima Gaudentego • pierwsze biskupstwa i arcybiskupstwo w Polsce 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1002, 1013 • postaci: Henryka II, Mieszka II, Ryczezy • strukturę społeczną w państwie wczesnopiastowskim <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: regalia 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie zjazdu gnieźnieńskiego • opisać politykę chrystianizacyjną prowadzoną przez Bolesława Chrobrego • przedstawić stosunki polsko-ruskie 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić sukcesy i porażki polityki Bolesława Chrobrego • wskazać na mapie zmiany terytorialne państwa polskiego za panowania Bolesława Chrobrego • ocenić polityczne znaczenie zjazdu gnieźnieńskiego

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić postanowienia zjazdu gnieźnieńskiego 	<ul style="list-style-type: none"> istotę konfliktu Bolesława Chrobrego z cesarstwem cel wyprawy Bolesława Chrobrego na Ruś Kijowską <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: państwo patrymonialne, misja chrystianizacyjna, relikwia, cesarstwo uniwersalistyczne okoliczności przejścia władzy przez Bolesława Chrobrego cele zjazdu gnieźnieńskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić etapy konfliktu Bolesława Chrobrego z cesarstwem wymienić postanowienia pokoju w Budziszynie 	<ul style="list-style-type: none"> motywy wizyty cesarza Ottona III w 1000 r. konsekwencje wojen z cesarstwem konsekwencje koronacji Bolesława Chrobrego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać przebieg wyprawy Bolesława Chrobrego na Ruś opisać przebieg wojny z Niemcami 	<p>w czasach panowania Bolesława Chrobrego</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić stosunki polsko-niemieckie w czasach panowania Bolesława Chrobrego wskazać na mapie Miłsko, Miśnię, Łużyce, Grody Czerwieńskie, Czechy, Morawy, Słowację scharakteryzować organizację państwa wczesnopiastowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> opisać sceny na Drzwiach Gnieźnieńskich wyjaśnić znaczenie królewskich koronacji pierwszych Piastów ocenić rolę współdziałania Kościoła i państwa dla utrwalania polskiej suwerenności
29. Kryzys i odbudowa monarchii piastowskiej	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1025, 1039 1047, 1076, 1138 postacie: Mieszka II, Bezpryma, Brzetysława, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1031, 1034, 1037, 1054, 1058, 1102, 1109, 1116–1119 postacie: Mieciława, Stanisława ze 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1050, 1079, 1106, 1121–1122, 1135, 1136 postanowienia zjazdu w Merseburgu 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> sukcesy i porażki monarchii pierwszych Piastów <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić postępowanie Bolesława Śmiałego wobec biskupa Stanisława dokonać bilansu panowania pierwszych Piastów

	<p>Kazimierza Odnowiciela, Bolesława Śmiałego, Władysława Hermana, Bolesława Krzywoustego</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić przyczyny kryzysu państwa pierwszych Piastów 	<p>Szczepanowa, Sieciecha, Zbigniewa</p> <ul style="list-style-type: none"> reformy Kazimierza Odnowiciela rzędy Władysława Hermana <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: centralizacja i decentralizacja władzy konsekwencje odesłania cesarzowi insygniów władzy królewskiej istotę konfliktu między Bolesławem Śmiałym a biskupem Stanisławem istotę sporu pomiędzy Zbigniewem a Bolesławem Krzywoustym <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić znaczenie obrony Głogowa wskazać skutki najazdu Brzetysława 	<ul style="list-style-type: none"> treść Bulli gnieźnieńskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: palatyn, Bulla gnieźnieńska przyczyny osłabienia pozycji Kościoła w Polsce za panowania Bolesława Krzywoustego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować spór Bolesława Śmiałego z biskupem Stanisławem przedstawić stosunki polsko-niemieckie w czasach panowania Bolesława Krzywoustego omówić znaczenie kroniki Galla Anonima 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać przykłady centralizacji i decentralizacji władzy w państwie pierwszych Piastów omówić okoliczności powrotu do kraju Kazimierza Odnowiciela i przejęcia przez niego władzy scharakteryzować politykę wewnętrzną i zewnętrzną Bolesława Śmiałego scharakteryzować politykę wewnętrzną i zewnętrzną Bolesława Krzywoustego scharakteryzować politykę Bolesława Krzywoustego wobec Kościoła wskazać na mapie zmiany terytorialne podczas panowania pierwszych Piastów 	
30. Rozbicie dzielnicowe (XII–XIII w.)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1138, 1241 postacie: Władysława II Wygnańca, Bolesława IV Kędzierzawego, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1141, 1144, 1146, 1180, 1194, 1227 postacie: Salomei, Leszka Białego, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1157, 1177, 1195 postanowienia układu w Krzyszkowie <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić przebieg walk o tron senioralny 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić rolę państwa Henryków śląskich w procesie zjednoczenia Polski

	<p>Mieszka III Starego, Henryka I Sandomierskiego, Kazimierza Sprawiedliwego, Czyngis-chana (Temudżyna), Henryka Pobożnego</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny rozbitcia dzielnicowego • statut Bolesława Krzywoustego • bitwę pod Legnicą <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: ustawa sukcesyjna, senior, princeps 	<p>Henryka Brodatego, Batu-chana</p> <ul style="list-style-type: none"> • konsekwencje rozbitcia dzielnicowego dla Polski • cele najazdu mongolskiego na Polskę • postanowienia zjazdu w Łęczycy <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: zasada pryncypatu, zasada senioratu, haracz, Złota Orda • cele działania Bolesława Krzywoustego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie dzielnice, które Bolesław Krzywousty przekazał synom w testamencie 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: jasyr, zjazd w Łęczycy, zjazd w Gąsawie • nieskuteczność zasady senioratu • konsekwencje najazdu mongolskiego na Polskę <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać przebieg najazdu mongolskiego na Polskę w latach 1240–1241 • wskazać na mapie państwo Bolesława Krzywoustego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego upadła zasada senioratu 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić konsekwencje upadku zasady senioratu dla państwa polskiego • ocenić konsekwencje upadku zasady pryncypatu dla państwa polskiego • wyjaśnić zagrożenie dla państwa, które stwarzał partykularyzm interesów poszczególnych władców
31. Ziemie polskie w XIII w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1228, 1295, 1300, 1305 • postacie: Konrada Mazowieckiego, Przemysła II, Wacława II, Wacława III 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1235 • postacie: Albrechta Niedźwiedzia, Innocentego IV, Jakuba Świnki, Henryka IV Probusa • treść Złotej bulli z Rimini 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1157, 1283 • postać: Hermana von Salzy <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Słowianie połabscy, ziemia chełmińska, Nowa 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać sytuację polityczną w Polsce w XIII w. • omówić próby zjednoczenia Polski • omówić zagrożenia wewnętrzne i zewnętrzne dla ziem 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić polityczne skutki powstania Marchii Brandenburskiej • ocenić decyzję Konrada Mazowieckiego o sprowadzeniu Krzyżaków do Polski

		<ul style="list-style-type: none"> • zagrożenia ze strony Marchii Brandenburskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: polityka kolonizacyjna, Marchia Brandenburska, Złota bulla • skutki ustawy sukcesyjnej Bolesława Krzywoustego • zagrożenie dla Polski ze strony Prusów • cel sprowadzenia zakonu krzyżackiego przez Konrada Mazowieckiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaką rolę w państwie krzyżackim odgrywał Malbork • przedstawić konflikt z Krzyżakami o ziemię chełmińską 	<p>Marchia, plemiona pruskie</p> <ul style="list-style-type: none"> • cel działania Albrechta Niedźwiedzia • znaczenie koronacji Przemysła II, Wacława II i Wacława III <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić wpływ kanonizacji św. Stanisława na proces zjednoczenia Polski • wyjaśnić, w jakich okolicznościach doszło do sprowadzenia Krzyżaków do Polski • wskazać czynniki przemawiające za zjednoczeniem Polski • wskazać próby przewyciężenia rozbicia dzielnicowego 	<p>polskich w okresie rozbicia dzielnicowego</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić politykę polskich książąt dzielnicowych wobec Prus • wskazać na mapie Marchię Brandenburską 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać i ocenić polityczne skutki powstania państwa krzyżackiego w Prusach • wskazać na mapie etapy budowania państwa krzyżackiego w Prusach • wyjaśnić znaczenie metropolii gnieźnieńskiej dla przewyciężenia rozbicia politycznego ziem polskich
32. Przeobrażenia społeczno-gospodarcze Polski w XIII w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zasady lokacji na prawie polskim oraz na prawie niemieckim <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1211, 1257 • plan średniowiecznej wsi • plan średniowiecznego miasta 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: prawo średzkie, prawo chełmińskie • konsekwencje kolonizacji dla rozwoju Polski w XIII w. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić proces lokowania wsi na prawie niemieckim • omówić proces lokowania miasta na prawie niemieckim 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać zasady osadnictwa na prawie polskim i niemieckim • ocenić wpływ kolonizacji na prawie niemieckim na rozwój społeczno-

	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: lokacja, kolonizacja, osadnicy, stan <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegała kolonizacja 	<ul style="list-style-type: none"> • podział stanowy ludności zamieszkującej ziemie polskie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wolni goście, zasadzca, wójt, patrycjat, pospólstwo, plebs <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać, jakie przemiany gospodarcze dokonały się w Europie Zachodniej w XI– XII w. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić uprawnienia osadników i sołtysów wsi lokowanych na prawie niemieckim • scharakteryzować przemiany społeczno-gospodarcze na ziemiach polskich w XII–XIII w. • scharakteryzować stany społeczne w średniowiecznej Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić różnice między lokacjami na prawie chełmińskim oraz średzkim • wskazać na mapie zasięg kolonizacji ziem polskich na prawie niemieckim • omówić proces kształtowania się społeczeństwa stanowego w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> -gospodarczy państwa polskiego • wyjaśnić wpływ kolonizacji na rozwój fundacji klasztorów • ocenić społeczno-kulturowe skutki kolonizacji na prawie niemieckim
Schylek średniowiecza					
33. Europa w XIV i XV w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1309–1377, 1337–1453 • postać: Joanny d’Arc • genezę konfliktu między Anglią i Francją <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: wojna stuletnia 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1356, 1360, 1415, 1455–1485 • postaci: Klemensa V, Klemensa VII, Filipa VI, Jana Dobrego, Henryka V • konflikt między rodzinami Yorków i Lancasterów <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: niewola awiniońska, antypapież, Wojna Dwóch Róż 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1302, 1309, 1346, 1378–1417, 1453 • postaci: Bonifacego VIII, Urbana VI, Edwarda III • treść bulli <i>Unam Sanctam</i> • postanowienia pokoju w Brétigny <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przyczyny, przebieg i skutki wojny stuletniej • wskazać na mapie posiadłości angielskie we Francji w XIV–XV w. • wyjaśnić, na czym polegała wielka schizma zachodnia • scharakteryzować przyczyny kryzysu w Kościele w XIV–XV w. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić największe konflikty polityczne w Europie w XIV–XV w. • scharakteryzować sytuację polityczną Europy w XIV–XV w. • opisać Wojnę Dwóch Róż • wymienić skutki Wojny Dwóch Róż

		<ul style="list-style-type: none"> • przyczyny kryzysu w Kościele w XIV–XV w. • przyczynę walk o koronę angielską 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wielka schizma zachodnia, sobór powszechny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić przyczyny kryzysu papieżstwa w XIV w. • przedstawić pozycję Francji w Europie w XIII–XIV w. • wyjaśnić znaczenie bitwy pod Crécy • omówić rolę Joanny d’Arc podczas wojny stuletniej • wskazać na mapie najważniejsze bitwy z okresu wojny stuletniej 		
34. Niepokoje późnego średniowiecza	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1347–1352 • postać: Jana Husa • przyczyny kryzysu społeczno-gospodarczego w Europie w XIV–XV w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: czarna śmierć, antysemityzm, husytyzm 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1358, 1381, 1415, 1419–1436 • postaci: Zygmunta Luksemburskiego, Jana Žižki, Wata Tylera • kryzysy religijne w Europie w XIV–V w. • przyczyny i skutki epidemii dżumy w Europie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1323 • postaci: Jana Wiktora, Karola II Złego • postanowienia soboru w Konstancji • postanowienia kompaktów praskich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: taniec śmierci (<i>danse macabre</i>) 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: ruch lollardów • konsekwencje zawarcia kompaktów praskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przyczyny kryzysów religijnych w Europie w XIV–XV w. • wskazać na mapie kierunek 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać problemy społeczne i gospodarcze, z jakimi zmagala się Europa Zachodnia w XI–XIII w. • scharakteryzować przyczyny i skutki epidemii dżumy w Europie • scharakteryzować przemiany gospodarcze, społeczne i religijne w Europie w XIV–XV w.

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić przyczyny kryzysu społeczno-gospodarczego w Europie w XIV–XV w. 	<ul style="list-style-type: none"> przyczyny buntów społecznych w Europie Zachodniej w XIV w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: pandemia, ruchy heretyckie, taborcy, żakieria cele działania Jana Husa 	<ul style="list-style-type: none"> wpływ epidemii dżumy na kryzys społeczno-gospodarczy Europy w XIV–XV w. idee głoszone przez Jana Wiktora motywy działania taborców <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić przyczyny kryzysu społeczno-gospodarczego w Europie w XIV– V w. wskazać na mapie zasięg husytyzmu 	<p>przemieszczania się epidemii dżumy oraz jej zasięg</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać tereny, na których nie wystąpiła epidemia dżumy wyjaśnić rolę soboru w Konstancji w przezwyciężeniu kryzysu w Kościele 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie zasięg powstania Wata Tylera, żakierii oraz powstania we Flandrii scharakteryzować bunty społeczne i niepokoje religijne w okresie późnego średniowiecza
35. Ekspansja turecka w Europie. Upadek Cesarstwa Bizantyńskiego	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1396, 1444, 1453 postacie: Osmana I, Władysława III Warneńczyka <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: sułtan, wezyr <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić okoliczności śmierci Władysława Warneńczyka 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1389 postać: Mehmeda II Zdobywcy organizację Imperium Osmańskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: dywan, spahisi, janczarzy, bombardy konsekwencje ekspansji tureckiej dla Europy w XIV–XV w. konsekwencje upadku Konstantynopola dla Europy 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Murada I, Konstantyna XI konsekwencje bitwy z Turkami pod Nikopolis przyczyny, przebieg i skutki bitwy pod Warną okoliczności i skutki upadku Cesarstwa Bizantyńskiego podział społeczeństwa osmańskiego <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Orhana <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać podboje tureckie w Europie scharakteryzować organizację armii tureckiej wyjaśnić, w jakich okolicznościach doszło do upadku Cesarstwa Bizantyńskiego wymienić następstwa upadku 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować organizację Imperium Osmańskiego wymienić różnice w technice wojennej między Turkami a Europejczykami

		<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić przyczyny i skutki ekspansji tureckiej XIV–XV w. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie kierunki ekspansji tureckiej XIV–XV w. wskazać na przykładzie kościoła Hagia Sophia charakterystyczne elementy dla islamu i chrześcijaństwa 	<p>Konstantynopola dla Europy</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić znaczenie przekształcenia kościoła Hagia Sophia w meczet dostrzec, w jaki sposób przenikały się kultura muzułmańska i chrześcijańska 	
36. Kultura średniowiecznej Europy	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: św. Jadwigi, św. Tomasza z Akwinu, św. Augustyna z Hippony etos średniowiecznego rycerza styl romański styl gotycki <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: kodeks rycerski, turniej rycerski, asceza <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać ceremonię pasowania na rycerza 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Dantego Alighieri, Giovanniego Boccaccia legendę o życiu św. Jadwigi średniowieczne wzorce osobowe architekturę i sztukę romańską i gotycką pierwsze uniwersytety średniowiecznej Europy <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: teocentryzm, Biblia pauperum, portal, prezbiterium, sklepienie kolebkowe, sklepienie krzyżowo-żebrowe, przypory, tympanon, fasada, polichromie, rozety, romanizm, gotyk 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: François Villona legandy arturiańskie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: trubadur, scholastyka, pieta, transept, apsyda, biforium, triforium, narteks, ambit, maswerki, gargulce nurty filozofii średniowiecznej – augustynizm i tomizm potrzebę rozpowszechniania kultu świętych w średniowiecznej Europie <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić wzorce osobowe propagowane w kulturze średniowiecza scharakteryzować sztukę romańską i gotycką omówić rolę uniwersytetów w średniowieczu dostrzec przenikanie się wierzeń pogańskich i chrześcijańskich w średniowiecznej Europie wyjaśnić koncepcję św. Tomasza z Akwinu 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, na czym polegał uniwersalny charakter kultury średniowiecza porównać boloński i paryski wzorzec uniwersytetu scharakteryzować przemiany życia religijnego w okresie średniowiecza, w tym rolę franciszkanów i dominikanów scharakteryzować rolę chrześcijaństwa jako podstawy więzi wiary religijnej i rozumu rozpoznać trzy wyznaczniki zasięgu zachodniego <i>christianitas</i> (łacina, etos rycerski, sztuka gotycka) scharakteryzować znaczenie scholastyki dla

		<ul style="list-style-type: none"> • przemiany, jakie zachodziły w życiu religijnym średniowiecznej Europy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać osiągnięcia kultury średniowiecza 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić cechy kultury średniowiecznej • podać przykłady europejskich zabytków sztuki romańskiej i gotyckiej • wskazać różnicę w planach kościoła romańskiego i gotyckiego 		rozwoju teologii, filozofii, nauk przyrodniczych
Ostatni Piastowie. Jagiellonowie na polskim tronie					
37. Zjednoczenie Polski przez Władysława Łokietka w XV w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1308, 1320, 1333 • postacie: Władysława Łokietka, Elżbiety Łokietkówny • okoliczności, w jakich doszło do zjednoczenia ziem polskich przez Władysława Łokietka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie państwo Władysława Łokietka 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1304, 1306, 1311–1312, 1314, 1320–1321, 1331 • postacie: Giedymina, wójta Alberta, Karola Roberta • przyczyny i skutki rzezi Gdańska • okoliczności koronacji Władysława Łokietka na króla Polski • wojny Władysława Łokietka z Krzyżakami <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: prawo składu • ideę zjednoczenia Władysława Łokietka 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1267, 1288, 1327 • konsekwencje buntu wójta Alberta dla Krakowa • treść bulli papieża Jana XXII <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie ugruntowania władzy Władysława Łokietka w Małopolsce w procesie dalszego starania o przyłączenie dzielnic <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić proces zjednoczenia ziem 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pozycję Polski na arenie międzynarodowej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie zdobycia przez Władysława Łokietka Wielkopolski w procesie zjednoczeniowym ziem polskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie niezależne księstwa piastowskie • scharakteryzować spór Polski z Krzyżakami o Pomorze Gdańskie 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzec związek koronacji Władysława Łokietka z zakończeniem okresu rozbitcia dzielnicowego • wyjaśnić sukcesy i porażki polityki Władysława Łokietka

		<ul style="list-style-type: none"> • starania Władysława Łokietka o pozyskanie sojuszników w walce z Krzyżakami • znaczenie koronacji Władysława Łokietka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić tendencje zjednoczeniowe ziem polskich XIII–XIV w. • wyjaśnić znaczenie koronacji Władysława Łokietka na króla Polski 	<p>polskich przez Władysława Łokietka</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie zmiany terytorialne Polski za panowania Władysława Łokietka • wskazać na mapie granice ziem utraconych na rzecz Krzyżaków w latach 1308–1332 • przedstawić przebieg i znaczenie bitwy pod Płowcami 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić przyczyny i skutki buntu mieszczan krakowskich pod przywództwem wójta Alberta 	
38. Państwo Kazimierza Wielkiego	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1333, 1343, 1364, 1370 • postacie: Kazimierza Wielkiego, Mikołaja Wierzyńka <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: cło, uczta u Wierzyńka, Akademia Krakowska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze osiągnięcia panowania Kazimierza Wielkiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1335, 1339, 1349, 1366 • postacie: Jana Luksemburskiego • stosunki Kazimierza Wielkiego z Krzyżakami • postanowienia pokoju kaliskiego • kierunki polityki ekspansji Kazimierza Wielkiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: statuty wiślicko-piotrkowskie, domena królewska (królewszczyzna), myto 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postanowienia zjazdów w Wyszehradzie • postanowienia statutów wiślicko-piotrkowskich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: regalia, Łemkowie, Bojkowie, Hucułowie, Rusini, Ormianie, marszałek, kanclerz, podskarbi, sąd odwoławczy • konsekwencje przyłączenia Rusi Halickiej do Polski <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wpływ zjazdu w Krakowie na pozycję Kazimierza Wielkiego wśród monarchów europejskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić reformy wewnętrzne Kazimierza Wielkiego • scharakteryzować politykę Kazimierza Wielkiego wobec sąsiadów • ocenić, czy słuszne jest powiedzenie, że Kazimierz Wielki 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić rolę zamków budowanych w czasach Kazimierza Wielkiego • dokonać bilansu panowania Kazimierza Wielkiego • wyjaśnić polityczne i kulturowe znaczenie ekspansji wschodniej podjętej w okresie panowania Kazimierza Wielkiego • scharakteryzować tolerancyjną, na tle współczesnego Zachodu, politykę Kazimierza Wielkiego wobec Żydów

		<ul style="list-style-type: none"> • znaczenie założenia uniwersytetu w Krakowie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie zasięg terytorialny państwa polskiego na początku panowania Kazimierza Wielkiego • wskazać na mapie ziemie przyłączone do Polski w czasach Kazimierza Wielkiego 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić proces rozrostu terytorialnego państwa za panowania Kazimierza Wielkiego • wskazać na mapie lenna Kazimierza Wielkiego • wymienić władców uczestniczących w zjeździe krakowskim 	<p>„zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną”</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić panowanie Kazimierza Wielkiego • wymienić narodowości zamieszkujące Królestwo Polskie w czasach Kazimierza Wielkiego 	
39. Unie Polski w XIV–XV w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1374, 1385 • postaci: Ludwika Węgierskiego, Jadwigi Andegaweńskiej, Władysława Jagiełły • przyczyny unii polsko-litewskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: unia personalna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie obszar państwa polskiego w 1385 r. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1339, 1384, 1386, 1401, 1413 • postać: księcia Witolda • treść przywileju koszyckiego • herb Wielkiego Księstwa Litewskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: przywilej koszycki, herb • znaczenie unii polsko-litewskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie obszar państwa litewskiego w 1385 r. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1392, 1501 • postanowienia umowy w Krewie • postanowienia unii w Horodle • postanowienia umowy wileńsko-radomskiej • postanowienia unii w Mielniku <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie unii Polski z Węgrami <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić symbolikę herbu litewskiego 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • konsekwencje zawarcia unii polsko-litewskiej • postanowienia unii polsko-litewskiej w Mielniku jako dowód tendencji zjednoczeniowych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić związki łączące Polskę z Węgrami i Litwą w XIV–XV w. • opisać relacje polsko-węgierskie w XIV w. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować rządę Władysława Jagiełły • ocenić znaczenie unii polsko-litewskiej z perspektywy obu narodów • wyjaśnić początek ewolucji unii polsko-litewskiej od unii w Krewie do unii w Horodle

			<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie przywileju koszyckiego • opisać relacje polsko-litewskie w XIV–XV w. • wymienić postanowienia umowy w Krewie • wskazać na mapie granice państwa polsko-litewskiego w 1434 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny i skutki unii Polski z Węgrami • wyjaśnić przyczyny i skutki unii Polski z Litwą 	
40. Wojny z zakonem krzyżackim w XV w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1228, 1409–1411, 1410, 1411, 1454–1466, 1466 • postaci: Ulricha von Jungingena, Kazimierza Jagiellończyka • przyczyny wojen z Krzyżakami <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wielka wojna z zakonem, wojna trzynastoletnia 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1415, 1440, 1454 • postać: Pawła Włodkowica • postanowienia pierwszego pokoju toruńskiego • postanowienia drugiego pokoju toruńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Związek Pruski, inkorporacja, Prusy Zakonne, Prusy Królewskie, Warmia, lenno, ziemia chełmińska, ziemia michałowska, Żmudź • rolę Gdańska leżącego nad Morzem Bałtyckim 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci: Wacława IV Luksemburskiego, Jana Bażyńskiego • przebieg wielkiej wojny z zakonem 1409–1411 • przebieg wojny trzynastoletniej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Związek Jaszczurczy, sobór w Konstancji • konsekwencje dla Polski odzyskania Pomorza Gdańskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przyczyny, przebieg i skutki 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wpływ przywileju cerekwicko-nieszawskiego na rozwój demokracji szlacheckiej w Polsce <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie ziemie, na których wybuchały powstania antykrzyżackie • wymienić czynniki wpływające na atrakcyjność Polski dla mieszkańców państwa krzyżackiego • wskazać na mapie ruchy wojsk polskich, litewskich i krzyżackich podczas 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić stosunki polsko-krzyżackie w XV w. • ocenić pozycję Polski na arenie międzynarodowej po drugim pokoju toruńskim • ocenić politykę Władysława Jagiełły i Kazimierza Jagiellończyka wobec zakonu krzyżackiego w XV w.

		<ul style="list-style-type: none"> • konsekwencje bitwy pod Grunwaldem dla zakonu krzyżackiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przyczyny wojny trzynastoletniej • wskazać na mapie ziemie przyłączone do Polski po 1411 r. • wskazać na mapie ziemie przyłączone do Polski po 1466 r. 	<p>wielkiej wojny z zakonem</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie bitwy z czasów wojny z zakonem 1409–1411 • omówić spór polsko-krzyżacki na soborze w Konstancji • opisać przebieg i skutki wojny trzynastoletniej • wskazać na mapie bitwy z czasów wojny z zakonem 1454–1466 • wyjaśnić, w jakich okolicznościach doszło do przyłączenia Pomorza Gdańskiego do Polski 	<p>wojny z zakonem 1409–1411</p>	
41. Monarchia stanowa w Polsce	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1374, 1454, 1505 • postać: Jana Olbrachta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: monarchia stanowa, demokracja szlachecka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób przywileje wzmacniały pozycję szlachty 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1388, 1422, 1423, 1430, 1433, 1440, 1471, 1490, 1496 • strukturę społeczną w Polsce • główne postanowienia najważniejszych przywilejów szlacheckich • konstytucję <i>Nihil novi</i> • kierunek polityki dynastycznej Jagiellonów <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postanowienia przywileju cerekwicko-nieszawskiego • postanowienia statutów piotrkowskich z 1496 r. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie konstytucji <i>Nihil novi</i> dla rozwoju demokracji szlacheckiej w Polsce • wpływ przywilejów szlacheckich na 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób kształtowała się monarchia stanowa w Polsce • omówić proces tworzenia się reprezentacji stanowej w Polsce • opisać strukturę społeczną w Polsce w okresie późnego średniowiecza • przedstawić pozytywne i negatywne skutki 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić wpływ przywilejów szlacheckich na sytuację gospodarczą i polityczną Polski • dokonać bilansu panowania władców polskich w XIV–XV w. • wyjaśnić wpływ przywilejów szlacheckich na utrwalenie unii polsko-litewskiej

		<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: przywileje generalne, sejmik ziemski, sejm walny, gospodarka folwarczno-pańszczyźniana, polityka dynastyczna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze przywileje szlacheckie i ich postanowienia 	<p>gospodarkę i politykę Polski</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić największe miasta XV-wiecznej Polski wyjaśnić, w jaki sposób przywileje ograniczały rolę monarchy 	<p>nadawania przywilejów przez monarchów</p>	
42. Kultura średniowiecznej Polski	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Jana Długosza, Wita Stwosza najważniejsze zabytki literatury polskiej w średniowieczu przykłady architektury i sztuki romańskiej i gotyckiej w Polsce <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: jałmużna, żak, szkoła parafialna, fortyfikacja, kronika <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić najważniejsze osiągnięcia kultury średniowiecza w Polsce 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Galla Anonima, Wincentego Kadłubka, Janka z Czarnkowa, Pawła Włodkowica, Stanisława ze Skarbimierza zakony średniowieczne w Polsce: benedyktynów, cystersów, franciszkanów, dominikanów organizację szkolnictwa w Polsce pierwsze zdanie w języku polskim <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: kultura łacińska, bakałarz, 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: polska szkoła prawa narodów, Drzwi Gnieźnieńskie rolę zakonów na ziemiach polskich w procesie chrystianizacji i rozwoju kultury <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jaki sposób chrześcijaństwo wpłynęło na rozwój kultury i sztuki w Polsce określić rolę chrześcijaństwa w rozwoju kultury polskiej wymienić opactwa zakonów w Polsce 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować organizację szkolnictwa w Polsce wyjaśnić, w jaki sposób sztuka obrazowała średniowieczną duchowość wyjaśnić, jakie znaczenie miało włączenie kultury polskiej do kręgu kultury europejskiej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać sceny na ołtarzu Wita Stwosza wyjaśnić, jaki wpływ na kulturę miała decyzja Mieszka I o przyjęciu chrztu ocenić wpływ chrześcijaństwa na przemiany cywilizacyjne na ziemiach polskich scharakteryzować i wyjaśnić znaczenie polskiej szkoły prawa narodów w XV w.

		<p>szkoła przykatedralna, szkoła kolegiacka</p> <ul style="list-style-type: none">• rolę uniwersytetu w Krakowie• znaczenie języka łacińskiego dla kultury średniowiecznej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• rozpoznać dokonania kultury polskiej w okresie średniowiecza• wymienić najważniejsze zabytki literatury polskiego średniowiecza• wskazać elementy charakterystyczne dla architektury romańskiej i gotyckiej	<ul style="list-style-type: none">• omówić tematykę poruszaną przez literaturę średniowieczną• porównać styl romański i gotycki• wskazać na podstawie ołtarza Wita Stwosza elementy charakterystyczne dla rzeźby gotyckiej		
--	--	--	--	--	--